

Presentació

S'escau que aquesta presentació s'obri amb dues afirmacions òbvies, però de gran significació i transcendència: d'una banda, que el Principat d'Andorra és un Estat independent, organitzat com a república, i, de l'altra banda, que té una sola llengua oficial: el català.

Sumant ambdues asseveracions, en resulta una altra que convé que hom tingui present com a fet irrefutable: la llengua catalana és un idioma d'estat.

He volgut començar remarcant unes evidències que en altres contextos resultarien del tot sobreres. Dissortadament, a Catalunya, al País Valencià, a la Franja de Ponent, a les Illes Balears —deixo ara expressament al marge la Catalunya del Nord i l'Alguer— qüestions tan clares cal que siguin subratllades i repetides, perquè el Govern centralista espanyol de què depenen tendeix a oblidar-les, a minimitzar-les, amb la intenció expressa de llevar categoria a la llengua catalana. Conseqüentment, l'Estat independent d'Andorra, ultra ésser considerat germà d'idioma, esdevé objectivament, davant qualsevol voluntat hostil, la demostració meridiana-ment clara de la categoria del català. Altrament, la seva història, lligada sens dubte a poblacions de llengua preromana, l'associa, per la força determinant de l'Església, al bisbat d'Urgell, fet que fa més forts els llaços d'unió amb Catalunya.

No és la primera vegada que l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) visita oficialment les valls d'Andorra. Ni tampoc la Secció Filològica (SF), que realitzà una trobada semblant a la que presentem, ja fa uns quants anys. Així, doncs, les relacions de la nostra corporació amb aquest esplèndid país són antigues i particularment amicals, la qual cosa ha facilitat la col·laboració en diverses activitats científiques, de recerca, entre els especialistes andorrans i els de l'IEC i la SF. Per part nostra, pel fet que allò que ens ocupa és la llengua catalana, les diverses contrades —magnífi-

ques— d'Andorra han estat objecte d'estudi especialment dialectal; no puc deixar d'esmentar els dies que, en els anys seixanta, dedicàrem a pouar-hi la variació fonètica, morfològica, sintàctica i lèxica per a la confecció de l'Atles lingüístic del domini català, perquè vaig tenir el goig de ser l'encarregat de recollir el material que amb generositat i sorpresa ens oferiren les persones que ens informaren sobre les qüestions del nostre interès.

És del tot segur que a Andorra hi tornarem en moltes altres d'ocasions, justament perquè, per a les nostres tasques d'investigació i d'establiment de la normativa de la llengua, necessitem seguir com hi evolucionen els parlars i també com s'hi resol la convivència de diversos idiomes pel que fa a la normalització de l'estatus del que hi ha de ser hegemònic perquè n'és el propi.

Hi tornarem, endemés, perquè se'ns fa fàcil de venir-hi gràcies a l'hospitalitat del Govern i de tots els habitants.

* * *

La SF, com és costum en les sortides fora de la seu central de Barcelona, hi ha celebrat formalment la reunió ordinària mensual d'octubre, en què ha tractat aspectes diversos de la seva gestió general. Tret d'aquest acte, hem dut a terme dues sessions acadèmiques obertes a tot el públic interessat, en què qüestions distintes de la llengua catalana parlada a Andorra han estat presentades per especialistes locals i per membres de la SF. La finalitat d'organitzar jornades de treball científic en els diversos indrets de parla catalana és principalment poder establir contactes directes amb els estudiosos de cada lloc on anem i ensems tenir l'oportunitat de sentir-los exposar directament els resultats de la recerca que fan, així com contrastar també les opinions dels membres de la SF, en debats que són particularment fruitosos. Allò que hom estudia cal «tocar»-ho directament, per tal que siguin més fiables les conclusions a què arribarà. Consegüentment, entenem les nostres sortides d'estudi com un suport inestimable que ens posa en contacte amb la realitat tan igual i alhora tan diferent dels territoris de llengua catalana.

Les actes d'aquestes Jornades esdevenen un testimoni que roman perennement negre sobre blanc per als futurs lingüistes i filòlegs. La SF, des que posà en pràctica la presència a pobles i ciutats per a fer una part de les tasques que té encomanades, decidí que era fonamental fer sistemàticament la publicació de les diverses ponències, que així resten sempre disponibles per a la consulta.

En les dues sessions acadèmiques a què suara m'he referit ens hem ocupat de dialectologia i geografia lingüística (Joan Veny: «L'Atles lingüístic del domini català i Andorra»); de sociolingüística i política lingüística (Ramon Sistac: «Dinàmica dels Pirineus: llengua i desenvolupament»); Joaquim Torres: «Ressenya del llibre Enquesta sobre els usos lingüístics a Andorra 2004»; Jordi Gallardo: «El paper del

Principat d'Andorra com a garant internacional del català»); de normativa lèxica i per als topònims (Joan Sans: «El vocabulari andorrà i el seu reconeixement normatiu»; Xavier Rull: «L'establiment de la grafia dels topònims andorrans: tradició, evolució i coherència»).

No és fàcil d'organitzar les jornades de la SF. Lligar-ho tot bé perquè no resultin desaprotades és especialment complex. Però quan els il·lustres amfitrions es mostren tan ben disposats i acollidors com ho han estat, i quan el membre delegat de la SF, Ramon Sistac (pirinenc d'origen), hi posa totes les seves forces en benefici de l'èxit, tot s'aplana i no acostuma a fallar res. Ha estat aquest el cas de la nostra visita al principat d'Andorra. Expresso, en nom de tota la secció, l'agraïment més sincer als andorrans que ens han atès tan amablement, des del Govern d'Andorra, i al company Ramon Sistac, que ha assegurat que aquesta experiència hagi reeixit.

En l'estada de dos dies, no vam deixar d'aprofitar l'ocasió per a assaborir l'excel·lent gastronomia andorrana amb què ens van convidar, per a visitar l'interessant Museu Casa d'Areny-Plandolit d'Ordino i per a gaudir de l'actuació de l'Esbart Sant Romà d'Encamp.

JOAN MARTÍ I CASTELL
President de la Secció Filològica (2002-2010)
Institut d'Estudis Catalans